

Ülkü Karakuş
Türkiye Yem
Sanayicileri Birliği
(TÜRKİYEM-BİR)
Başkanı

Dr. Sait Koca
Beyaz Et Sanayicileri
ve Damızlıkçılar
Birliği Derneği
(BESD-BİR) Başkanı

DESTEK OLURSANIZ, KATMA DEĞER SAĞLAYABİLİRİZ

KANATLI VE YEM SEKTÖRÜNÜN PANDEMİ SÜRECİNİ ÖZEL YAYINLARDA DEĞERLENDİREN TÜRKİYEM-BİR BAŞKANI ÜLKÜ KARAKUŞ VE BESD-BİR BAŞKANI DR. SAİT KOCA, SEKTÖR OLARAK ZORLU BİR SINAVDAN GEÇTİKLERİNİ, BAŞARILI OLMALARI İÇİN DESTEĞİN HAYATİ ÖNEM TAŞIDIĞINI VURGULADILAR.

C OVID-19 salgını süresince birçok programa katılan Türkiye Yem Sanayicileri Birliği (TÜRKİYEM-BİR) Başkanı **Ülkü Karakuş** ve Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçılar Birliği Derneği (BESD-BİR) Başkanı **Dr. Sait Koca**, kanatlı ve yem sektörünün sorunlarının çözümsüz değil, aynı masada çözülebilecek problemler olduğunun altını çizdiler. Özellikle ithal edilen soya fasulyesinin önümüzdeki yıllarda mevcut kanun gereği ithal edilemez duruma geleceğine dikkat çeken Dr. Koca, en azından Avrupa Birliği kriterlerine göre izinli gen sayılmanın tekrar düzenlenmesi gerektiğini söyledi. Ülkü Karakuş ise üretilen yemlerin %65 içeriğini ithal hammaddelerin oluşturduğunu, döviz kurları ve lojistik zorluklarına rağmen üreticilerin zor şartlarda kesintisiz hizmet sağladığını belirtti. İkilinin ortak görüşü ise pandemi süresince arzda bir aksama yaşanmadığı, sağlık çalışanlarından sonra gıda çalışanlarının da övgüyü hak ettiğiydi. >

EN BÜYÜK MUTLULUK, SEKTÖR ÇALIŞANLARININ VERDİĞİ DESTEK!

Türkiye Yem Sanayicileri Birliği (TÜRKİYEM-BİR) Başkanı **Ülkü Karakuş**, yem sanayicileri olarak COVID-19 salgınının başladığı Mart ayının ilk haftasında piyasalara bakıldığında, gıda ürünlerinde hiçbir kesintinin, stok dışı durumun yaşanmadığını gördüklerini belirtti. Devreden yem stoklarına bakıldığında ise, dünya genelinde herhangi bir buğday, arpa ve soyada fiyat artışı öngörmediğini vurguladı.

Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçılar Birliği Derneği (BESD-BİR) Başkanı **Dr. Sait Koca** ise, piknik sezonu ve Ramazan ayında vesilesiyle Mart-Nisan-Mayıs döneminin en fazla üretim yapmayı planladıkları dönem olduğunu, pandemide sektör olarak çok yoğun bir üretimde bulduklarını, ancak üretim fazlasını dengelemeye çalışırken sokağa çıkma kısıtlamalarının sektöre büyük darbe vurduğunu ifade etti.

Gıda arzı, talebi karşılayacak seviyededir

“Pandeminin ilk günlerindeki panik havasını çok çabuk atlattık. Ülkemiz eski günlerine dönmeye başladı, fakat bizim için gıdayı bekleyen birkaç sorun var.”

Ülkü Karkuş;
"Dünya, pandemi süresinde tarımın ciddiyetinin farkına vardı."

Türkiye Yem Sanayicileri Birliği (TÜRKİYEM-BİR) Başkanı Ülkü Karkuş, pandeminin ilk günlerde panik havasının çok çabuk atlatıldığını belirtti ve her durumda özel sektörün dinamizmine güvenmenin doğru olacağını ifade etti.

Halkımızın gıda ürünlerine ulaşımında hiçbir sorun olmadı

Yem sanayicileri olarak COVID-19 salgınının başladığı Mart ayının ilk haftasında piyasalara baktığımızda, gıda ürünlerinde hiçbir kesintinin, stok dışı durumun yaşanmadığını görüyoruz. Bitkisel ve hayvansal ürünler tüm market raflarında yerini aldı. Türkiye hayvansal ve bitkisel ürün üretiminde arza verdiği taleple sınıfı geçmiştir. Gerçekleşen başarılı planlamada iki önemli unsur vardır; bunlardan birincisi özel sektörün dinamizmidir. Sabaha karşı 4-5'te sevkiyat başlar, 8-9'da biter. Bu süreçte

tüm teslimat tamamlanmış olur. Bu dönemlerde toplumsal dayanışmanın ne kadar önemli olduğunu bir kez daha anlamış oluyoruz. Pandemi sürecinde iki önemli unsur devreye giriyor; birincisi insan sağlığının korunması ve hastalığın tedavisi, ikincisi ise gıda arzında aksama yaşanmaması, devamlılığın sağlanması. Türkiye'de un, yem, makarna, bakliyat, beyaz et, kırmızı et, balık, yumurta, süt ürünleri arzında bir problem yaşanmadı.

Bundan sonra ne olacak?

Pandeminin ilk günlerindeki panik havasını çok çabuk atlattık. Ülkemiz eski günlerine dönmeye başladı, fakat bizim için gıdayı bekleyen birkaç sorun var. Bir tanesi ev dışı tüketimin tamamen bitme noktasına gelmesiyle birlikte, Mart ve Nisan ayında restoran ve diğer yemek yerlerine normal olarak sattığımız hayvansal ürünler başta olmak üzere en değerli ürünlerimizi çok-

lamaya başlamamız.

Yemek şirketleri ve restoranlar başta olmak üzere, ev dışı tüketimin durması sektöre ciddi darbe vurdu. Ev dışı gıda tüketimi, ev tüketiminden daha yüksek bir pazar. Dolayısıyla önümüzdeki dönemde süt ve süt ürünleri, tavuk ve yumurtanın satışlarında düşme yaşanacağını öngörüyorum. Çözüm önerilerimizin başında kamu ile özel sektörün bir an evvel 2020 yıl sonuna kadar planlamayı yapması geliyor.

Yemin %50-55'lik kısmını hububat teşkil eder, geri kalan %50'lik kısmını ise yağlı tohumlar oluşturur. Hububat kısmını, TMO ile gerçekleştirdiğimiz özel sektör & kamu ortak çalışmalarına sayesinde üretim ve arzda aksama yaşamadan iyi seviyede ilerlettik. Geri kalan yağlı tohumlar kısmında ise ithalatçı olduğumuz Brezilya ve Arjantin'deki aksaklıklardan ve etanolün ani düşen petrol fiyatlarındaki rekabet gücünü kaybetmesinden dolayı DDGS gibi ürünlerin arzı durdu. Onun alternatifi olan soya fasulyesi ve ayçiçek çekirdeği ve küspesinde %20-25 fiyat artışı yaşandı. Bu olaylar Mart ayında yaşandı. Biz de bu dönemlerde yem fiyatlarında güncelleme yapma gereği duyduk, güncelleme Mart ayından bu güne %10-12'yi geçmedi.

Yöneticilerimizden ricamız...

Yem sektörü, fiyat artışı yapacağı zaman gerekçelerini ortaya koyuyor. Serbest rekabet ortamının gerçekleştiği sektörde kimse kafasına göre yem fiyatlarını artıramaz. Bizler kalitede ve fiyatta yarışan 500 firmayız. Yaptığımız zorunlu fiyat artışının gerekçelerini en açık şekilde Bakanlığımızla paylaşıyoruz.

Çok ünlü bir söz vardır; "beyaz adam paranın yenmediğini öğrenecek". Dünya pandemi ile birlikte paranın yenmediğini, gıdanın önemini bir kez daha anladı. Biz tarımcılar, bu önemin zaten farkındayız. Ancak dünya da pandemi süresinde tarımın ciddiyetinin farkına vardı. >

“Geçtiğimiz aylarda Bakanlığımız Biyogüvenlik Kurulunun üretilmesine izin verdiği üç gen sayesinde sektörün rahatlayacağını düşünüyorum.”

BUĞDAY, ARPA VE SOYA FİYAT ARTIŞI ÖNGÖRMÜYÖRUM

Geçtiğimiz yıl soya devir rekoru kırdı. Bir sürpriz olmazsa borsaya kote edilen ve edilmeyen tarım ürünlerinin fiyat yükselmesi yaşanacağını düşünüyorum. Nedeni ise pandeminin sadece ekili alanlarda çalışan mevsimlik işçilerde problem yaratmasıydı. Ağırıklı Güney Amerika'dan ithal ettiğimiz ürünlerin ekiminde bir problem yaşanmadı. Geçtiğimiz yıl soya, devreden stokta rekor düzeye ulaştı. Bu yıl da soya ekimi devam edecek öngörüsüne sahibiz. Ancak Ukrayna ve Rusya'da neler olacağı bizim için önemli.

Un, makarna, süt ve süt ürünlerinde, balık, tavuk ve yumurtada ihracatçı bir ülkeyiz. 100'den fazla ülkeye süt, 80'den fazla ülkeye balık ürünleri, 120'den fazla ülkeye un, 50'den fazla ülkeye tavuk ve 30'dan fazla ülkeye yumurta ihraç ediyoruz. Bu rakamlara baktığımızda, Türkiye'nin bu kalemlerde sıkıntı yaşayacağını düşünmüyoruz. Panik havası yaratılmasına gerek yok, gıda arzı, talebi karşılayacak seviyededir.

Gıdada KDV %8'den %1'e indirilmeli

Tüm gıda ürünlerinde KDV oranı %1 olmalıdır. Türkiye'de hane halkının geliri ne kadar azalır, maaşlı insanımızın en önemli harcaması olan gıda ürünlerine o kadar zorlaşacaktır. Yıllardır “gıda ürünlerinde artış engelleyemiyoruz” konusunu tartışıyoruz. Bu sorunların açık olarak paylaşılması gerekmektedir. Gıda ürünlerindeki orantısız artış söylemine katılmıyorum. Herhangi bir artışta kamunun piyasaya çok derin müdahale etmesini doğru bulmuyorum. Özel sektörün dinamizmine saygı duyulması lazım. Tarım sektöründe ülkelerin en büyük sermayesi insandır. Tarımsal ve hayvansal üretimde müthiş bir insan sermayesine sahibiz. Türkiye hayvansal üretimde dünya çapında bir ülkedir.

Yaşamın devamlılığı için dört ana unsur vardır: emek / işçilik, sermaye / bankacılık, doğal kaynaklar/ toprak-su-ormanlar ve girişimcilik / girişimci güç. Girişimci gücün ne olacağına Türkiye 40 yıl önce karar vermiş. 60 yıllık Cumhuriyetin birikimlerini tabana yaymak, halkımıza paylaşmak için serbest pazar ekonomisine girdi. Bizler sanayici

olarak yatırımlarımızı, kapitalerimizi planlayarak global kalitede üretim gerçekleştirdik. Son zamanlarda girişimci gücün ne olacağı noktasında ve piyasanın regülasyonunu sağlamak için kamu devreye girmeye çalışıyor. Görevi düzenleme ve denetleme olan kamu, ticarete daha fazla giriyor. Bunun yansıması fiyatlarda ters tepki olarak karşımıza çıkıyor. Özellikle girişimci gücün ne olacağı konusunda kafa karışıklığının ortadan kaldırılması lazım.

Yem sektörü olarak isteklerimiz var!

Yemlerimizde tavuk unu, et ve kemik unu gibi özellikle hayvan sağlığı açısından son derece önemli ve gerekli olan hayvansal kaynaklı proteinleri kullanmaya ihtiyacımız var. Bu ürünlerin (rendering) yasaklanmasıyla birlikte veteriner ve ziraat fakültelerinden, sivil toplum örgütlerinden topladığımız bilgileri Bakanlığımıza ulaştırdık. Örnek vermek gerekirse, tavuk unu proteindir. Rendering ürünler çıkar çıkmaz yeme karıştırılmıyor, işlem uygulanıyor. Bu ürünler rendering unu yapılırken 3 ana aşamadan geçer. Pişirme fırınlarına alınıp, 3 bar basınçta 133 derece sıcaklığa maruz kalarak 30 dl boyunca pişirilir. Dolayısıyla bu çok değerli ürünleri yemlerimizde kullanamadığımız için yılda 250 milyon Euro'ya denk gelen protein açığını kapatmak için küspe ve benzeri şeyler getiriyoruz. 4 yılda dışarıya ödediğimiz rakam 1 milyar Euro. Biz bu kadar zengin bir ülke değiliz, har vurup harman savuramayız.

Yemlerimizde %45 oranında ithal ürünler kullanıp, bu ürünlere yılda 4 milyar \$ ödüyoruz. Yönetmelikler çerçevesinde ithal ediyor ve millileştirmeler yapıyoruz. Aldığımız en önemli ürün, soya fasulyesi ve küspesi. 12 milyon tonajı konuşuyoruz. Yeni oluşturulan sağlık ve gıda politikaları kurulundan bizi dinlemelerini istiyoruz. Tüm dünyada onaylı gıda ve yem amaçlı kullanılan genlerin Türkiye'de onaylanmasını istiyoruz. Türkiye'de onaylı olan gen sayısı 36 iken, AB ülkelerinde bu sayı 136. Dünyada ise izin verilen gen sayısı 500 civarında. Yöneticilerimizin yasaklar konusunda bizleri dinleyeceğini ümit ediyoruz.

Geçtiğimiz aylarda Bakanlığımız Biyogüvenlik Kurulu ile üç gen için (alfa amilaz, glikoamilaz, hem, selülaz) biyolojik üretilmesine izin verdi. Bu izinlerin onayı sayesinde sektörün rahatlayacağını düşünüyorum. Özel sektörün dinamizmine güvenmeliyiz. >

Fedakarlıklarımızı sürdürüp üretime devam edeceğiz

“Sektör iyi günlerden geçmiyor, gelinen süreç sürdürülebilir değil; ancak her şeye rağmen fedakarlığı sürdürüp üretime devam edeceğiz. Çünkü kanatlı eti en uygun fiyatlı hayvansal proteindir.”

Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıklarını Birliği Derneği (BESD-BİR) Başkanı Dr. Sait Koca, Türkiye’de kanatlı eti sektörünün yaşanan pandemi sırasında rafları hiçbir zaman boş bırakmadığını, piliç eti ve hindi eti üretimimizin tüketici taleplerini karşılayacak durumda olduğunu belirtti. Buna karşılık, son yıllarda kanatlı eti üretiminde artış göremediklerini de sözlerine ekleyen Dr. Sait Koca, konunun Bakanlık birlikte masaya yatırılması gerekliliğini vurguladı.

Pandemide %20-25 pazar kaybı

Uluslararası Kanatlı Konseyi 2012 yılından beri her yıl Dünya Kanatlı Gününde bir konuyu gündemine alırdı, ama maalesef bu yıl yaşanan pandemi sebebiyle bir açıklama yapılmadı. Geçtiğimiz yılın konusu ise kanatlı etinin iki özelliğini vurgulamaktaydı. Birincisi hayvansal ürünlerin içerisinde en çevre dostu olması, ikincisi ise en az yem tüketilen grupta olması.

FAO verilerine göre, dünyada açlık sınırında yaşayan 820 milyon insan var. 2 milyar kişi ise gıda güvenliğinden mahrum besleniyor. 5 yaş ve altında çocuk ölümlerinin %45’i anne ve çocukların yetersiz beslenmesinden kaynaklanıyor. Aşırı kilo ve obezite, yılda 4 milyon ölüme neden oluyor. Dünya bu konularda ne yapıyor diye sorarsanız, bana göre hiçbir şey. Ama bugün bulacağımız aşının dünyaya nasıl dağıtılacağını tartışıyoruz. Gıdayı dağıtmayan dünyanın, aşırı nasıl dağıtacağını merak ediyorum. 2008 ekonomik krizinin ardından dünyada ciddi krizler yaşandı. Sanırım yaşadığımız pandeminin ardından bu dengesizlik daha da büyüyecek, gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan ya da gelişmemiş ülkelere göre aradaki farkı daha da açılacak.

Dünya et üretimine baktığımız zaman, toplamda 335 milyon tonu geçtiğini görüyoruz. Bunun içerisinde en fazla olan

130 milyon ton ile kanatlı eti. Kanatlı eti 2015 yılından itibaren dünyada en fazla üretilen et konumuna geldi. Ancak bu yıl tahminlerime göre, dünyada üretim %4-5 azalacak. Türkiye’de kanatlı eti sektörü olarak yaşanan pandemi sırasında raflarımızı hiçbir zaman boş bırakmadık. 20 Mart’ta yaptığım açıklamada, piliç eti ve hindi eti üretimimizin tüketici taleplerini karşılayacak durumda olduğunu belirtmiştim. Bunu gerçekleştirdik. Ancak dünyaya baktığımız zaman birçok ülkede kanatlı eti arzının piyasaya sunumunda aksamalar olduğunu görüyoruz. Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere arz aksamasını yaşayan ülkelerin başında geliyor.

Dünyada durum nasıl?

Dünya kanatlı eti üretimine baktığımız zaman, Türkiye’nin, 10’luk ile ön sıralarda yer aldığını görüyoruz. Burada dikkat edilmesi gereken husus, Rusya’nın 15-20 yıl önce dünyanın en büyük ithalatçı ülkesi konumunda olmasıydı. Bugün ise 4.685 milyon ton üretime sahip. Bu örneği çok iyi inceleyip araştırmamız gerekiyor. Türkiye, Rusya başarısını yakalayabilecek üretim kalitesi ve kapasitesine sahip. Rusya, üretim artışından Türkiye’ye çok güzel rol model olacak ülkedir.

2020 yılı ilk üç ay üretim verilerine baktığımızda, toplam kanatlı üretiminde piliç etinin geçtiğimiz yıla göre %9.1, hindi etinin ise % 2.3 arttığını görüyoruz. >

Dr. Sait Koca;
“Bizim rakibimiz diğer ülkeler, içimizde rekabete gerek yok.”

SON YILLARDA ÜRETİMDE BÜYÜME GERÇEKLEŞMİYOR

Türkiye'de 2.198 milyon ton kanatlı eti üretimi gerçekleştiriyoruz. Burada da en büyük payı piliç eti oluşturuyor. Dikkat çeken bir durum var ki, son yıllarda üretimde büyüme gerçekleşmiyor. Bu konunun en kısa sürede Bakanlığımızla masaya yatırılması gerekmektedir. Aksi takdirde bu üretim rakamlarıyla ileriye gitmemiz imkansız. 1990 yılların sonundan itibaren Türkiye kanatlı eti üretimi kırmızı eti yakaladı ve üretimi artırarak arayı açtı. Ancak son yıllarda kanatlı eti üretiminde artış göremiyoruz.

Bu artış, tahminime göre Mayıs ayında da devam edecek, sonrasında yaşama ve gerileme sürecine gireceği kanaatindeyim. Yıl sonunda ise tüm dünyaya paralel olarak üretimde %5 azalma olacağını öngörüyorum.

Mart-Nisan-Mayıs dönemi bizlerin en fazla üretim yapmayı planladığımız dönemlerdi. Bu artış planlamasının sebebi piknik sezonunun açılması ve Ramazan ayında tavuk eti tüketiminin artmasıydı. Mevcut pandemide sektör olarak çok yoğun bir üretimde bulduk. Üretim fazlasını dengelemeye çalışırken sokağa çıkma kısıtlamaları sektöre daha büyük darbe vurdu. Bizler canlı hayvan üretiyoruz ve her gün bu hayvanları kesmek zorundayız. Kesemediğimiz ya da satamadığımız tüm etleri stoğumuza attık ve ciddi stoklarımız oluştu. En büyük mutluluğumuz ise çalışanlarımızın bizlere verdiği destek oldu. Tüm sektör çalışanlarına çabaları ve destekleri için teşekkür ederim. Sağlık çalışanlarından sonra gıda üretimi çalışanları övgüyü hak ediyor.

Üretim sırasında biyogüvenlik önlemlerimizi en ileri seviyede tuttuk. Kanatlı eti sektöründe üretim, biyogüvenlik önlemlerinin yoğun alındığı bir alandır. Üreticilerimizle yaptığımız koordineli çalışmalar sonrasında üretimde ve biyogüvenlik önlemlerinde bir aksama yaşanmadı. Biz de onları mağdur etmedik. Kanatlı eti sektörü olarak tüketicilerimizi yaşanan süreçte mağdur etmedik ve ürünlerimiz raflar-

da her zaman bulundu. Ancak ev dışı tüketim dediğimiz restoranlar, dönerciler açılmadığı için pazar kaybı yaşadık. Yaşanan kaybı ev içi tüketimle karşılamaya çalışsak da %20-25 oranında pazar kaybı yaşadık.

Türkiye'de kişi başına tüketilen toplam et miktarı 36 kg'dır. Bunun yaklaşık 21 kg'ı kanatlı etidir. Dünyada ise toplam et tüketimi 43,5 kg, bunun 16,9 kg'ı ise kanatlı etidir. Peki, bu ne anlama geliyor? Biz kırmızı et tüketiminde dünya ortalamasının üzerindeyiz. Beyaz ette de üzerindeyiz, ancak toplam et tüketiminde dünya ortalamasının gerisindeyiz. Bunun en büyük nedeni Müslüman ülke olmamızdır. Bizim ülkemizde domuz eti tüketilmiyor. Bu durum et tüketimi oranlarını etkiliyor. Et tüketiminde hedefimiz ise yapacağımız planlı çalışmalarla önce dünya ortalamasını yakalamak, sonra da geçmek. Diğer bir ifadeyle, domuz etinden kaynaklanan açığı kapatmak için gerek beyaz et gerek kırmızı et tüketimine yönelik çalışmalar yapmamız gerekiyor.

Tahminimiz yıl sonu ihracatının geçen yıla oranla %10 artması

Türkiye kanatlı eti ihracatı 500 bin tonlara ulaştı. Ülkemize 2019 yılında 636 milyon \$ döviz girdisi sağladık. Bu rakamların dışında 100 milyon \$ kuluçkalık broyler civciv ihracatımız gerçekleşti. 2000'li yılların başında "Önümüzü açın, ihracat yapalım" istemiyle bürokratların karşısına gittiğimizde, bize tavukçular yine para dilenmeye geldi diyorlardı, ama biz yılmadık, çalıştık ve yeni pazarlar açtık.

2010'lu yılların başına geldiğimizde aynı bürokratlar bize ihracatın prensi lakabını taktılar ve takdir ettiler. 2020 yılı ilk dört aylık ihracatımıza baktığımız zaman, 2019 yılına oranla %18,6'lık bir ihracat artışı görüyoruz. Tahminimiz yılsonu ihracatının geçen yıla oranla %10 artması ve döviz girdisininin 700 milyon \$ seviyesine ulaşması.

En büyük ihracat pazarımızı yine Irak. Pandeminin ortaya çıkmasıyla Irak'a ihracatta birkaç gün aksama yaşandı, ancak Sağlık ve Ticaret Bakanlığımızın aldığı önlemlerle ihracatın önü açıldı. Ancak aynı desteği Türk Hava Yollarından bulduğumuzu söyleyemem. Özellikle kuluçkalık yumurta ve civciv ihracatımızı THY kargo uçakları ile yapmak zorunda kalıyoruz. Ya yeterli kargo uçağı bulamadık ya da sürekli artan nakliye fiyatlarına yetişemedik. >

İYİ GÜNLERDEN GEÇMİYORUZ

Kanatlı sektörü iyi günlerden geçmiyor. Stoklarımız arttı, işletme sermayelerimizi neredeyse tüketmiş durumdayız ve hiç kredi kullanmayan işletmeler yüklü kredilerin altına imza atmaya başladı. Gelinen süreç, ne yazık ki sürdürülebilir değildir. Sektör olarak her şeye rağmen fedakarlıklarımızı sürdürüp üretime devam edeceğiz. Bildiğiniz üzere tavuk eti en uygun fiyatlı hayvansal proteindir.

Özellikle yumurta ve civciv ihracatı için yükselen yıldız Afrika ülkeleri. Buradan çok ciddi talepler geliyor, fakat uçak bulmak ve fiyatları yakalamak çok zor. Önümüzdeki günlerde gerekli önlemler alınmazsa şu anda yükselen yıldız olan Afrika pazarını başka ülkelere kaptıracağız. Yeni pazarlar bulmamız gerekiyor, geçtiğimiz yıllarda Çin pazarına ihracatla ilgili çok ciddi çalışmalar yaptık. Çin'in domuz vebasıyla ilgili yaşadığı ciddi sorunlar sebebiyle hayvansal protein açığı yaşandı. Artık son aşamaya geldik, izinler çıkacakken pandemi ortaya çıktı. Umudumuz pandemi sonrası Çin pazarının da açılması ve ihracatımızı gerçekleştirmemiz. Çin pazarında gecikme yaşamadın yerimizi almamız büyük önem taşıyor. Çin'de düşen domuz eti tüketiminin önümüzdeki yıllarda toparlanıp 2024 yılında 2018 yılındaki rakamları geçeceğini öngörüyoruz. Çin aynı zamanda tavuk ayaklarının ihracatında önemli bir pazar. Ancak direkt ticaretimiz olmadığı için ticareti aracılarla gerçekleştiriliyor. Çin ticaretinin açılmasıyla birlikte Çin ve bizim 12'ser milyon \$ kazancımız olacağını biliyoruz. Ticaretin açılmasıyla ilave nakliye ambalaj masrafları, aracı karları ortadan kalkacak.

İhracatta dünyanın önde gelen ülkeleri arasındayız

İhracatta 7. sıradayız, bu yılsonunda tahminimiz ise Çin ve Ukrayna'yı geçip

5. sıraya yükselmek olacaktır. Kanatlı sektörünün en büyük girdimiz karma yemdir. Kullandığımız yem maddelerini çok büyük bir kısmı dövize endeksli. Şu anda maliyetlerimizin %65'ini dövizle satın aldığımız hammaddeler oluşturuyor. Döviz kurundaki artışa baktığımızda, artış yılbaşından bu yana %20 seviyesini buldu. Bu arada katkı maddelerinin fiyatları da %20-30 seviyesinde arttı. Yaşadığımız süreçte sektörümüze en büyük desteği Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) verdi. Geçtiğimiz aylarda TMO desteğini aksatmadan sürdürürken, hala sundukları devam eden destek için kendilerine teşekkür ediyoruz. TMO devrede olmasaydı hububat ve mısır fiyatlarını dengede tutmamız mümkün olmayacaktı.

2019 yılında ürettiğimiz yemin %52.6'sını ithal eden konumdaydık. Bu tablo çok vahimdir. Gerekli tedbirleri almazsak sıkıntılar kapıda ve içeri girmek için uzun soluklu çalışmalar yapmamız gerekiyor, her şeyden önemlisi ise ortay payda da buluşabilmek. İrade desteklerse özel sektör ülke için katma değer yaratmaya devam eder. Ürettiğimiz yemin yansından fazlasını ithal ediyorsak bu işin altından kalkamayız. Bir de ithalatın şartları günden güne değişiyorsa işimiz daha da zorlaşıyor. Bizim rakibimiz diğer ülkeler, içimizde rekabete gerek yok. Diğer ülkelerin kur avantajını kullandığını biliyoruz, önlemlerimizi devlet destekli almalıyız.

Dünya ticaretine konu olan soyanın üretimi 360 milyon ton, soyanın %42'si biyoteknolojik olarak dünya ticaretine arz ediliyor. Mevcut yasamızı en azından AB'ye uyumlu hale getiremezsek yakın gelecekte hammadde ithal edemez duruma geleceğiz. Büyümeden ve üretimden bahsediyoruz. Bırakın büyümeyi, mevcut durumda üretim yapamaz hale geleceğiz. Bugün ABD'de izin verilen gen sayısı 130, dünyada ise 500'ün üzerinde. Biz de ise izin verilen gen sayısı 36. Bu genlerin 16'sının izni ise bu yıl bitiyor. Bunun anlamı, yılsonunda 20 gene inmiş olacağız. Mevcut yasa gereği, ne süre uzatımı ne de yeni gen başvurusu yapılabiliyor. Önümüzdeki yıllarda tüm genlerin izinleri de bitecek ve özellikle soya fasulyesi ithal edemez duruma geleceğiz. Soya fasulyesi ithal edemeyen tavukçuluk sektörü üretim yapamaz, tesislerimizi kapatmak zorunda kalırız. Bu senaryoda tavuk fiyatları 3-4 katına çıkar. ■